

К. А. МАЛОВИЧКО (викладач)
Донецький національний технічний університет

ПСИХОЛОГО-ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ АНГЛІЙСЬКОГО МОВЛЕННЯ У ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті йдеться про мотивацію учіння як про важливий фактор пізнавальної активності майбутніх інженерів.

Ключові слова: мотивація учіння, навчально-пізнавальна діяльність, мотив, пізнавальна активність.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Статтю присвячено розгляду актуальної проблеми формування мотивації учіння у майбутніх інженерів у вищих технічних навчальних закладах освіти. Завданням цієї статті є розкрити поняття «мотивації учіння», його сутність та структуру.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Процес професійної підготовки майбутніх інженерів з іноземної мови (ІМ) у вищих технічних навчальних закладах освіти (ВТНЗО) за умов реформування сучасної освіти достатньо складний і обумовлений багатьма факторами, а саме: сучасними тенденціями гуманізації навчально-виховного процесу; інтеграційними тенденціями в освіті; орієнтацією навчально-виховного процесу на особистісно орієнтовану парадигму освітньої діяльності; реалізацією суб'єкт-суб'єктних взаємин у системі навчання майбутніх фахівців; стимулюванням навчально-пізнавальної діяльності студентів та ін.

Виклад основного матеріалу. Стимулювання підготовки з ІМ майбутніх інженерів повинно здійснюватися за допомогою чіткого визначення мети та завдань навчально-пізнавальної діяльності; постійного оновлення її змісту у відповідності до досягнень науково-технічного прогресу; використання інноваційних підходів, методів, форм, комп'ютерних засобів навчання; посилення мотивації учіння, що досягається шляхом визначення пріоритету та різних мотиваційних чинників, які викликають активність особистості та визначають її спрямованість.

Пізнавальна активність студента є важливим чинником поліпшення і одночасно показником ефективності і результативності процесу навчання, оскільки вона стимулює розвиток самостійності студентів, пошуково-творчий підхід до опанування змісту навчання, спонукає до самоосвіти, досягнення високих результатів у навчанні. Пізнавальна активність реалізується через пізнавальну потребу, ініціативу, пізнавальну надситуативність, перетворюваність, самоактуалізацію, саморегуляцію. Проблема розвитку активності вимагає пошуку нових підходів до подальшого вдосконалення форм, методів і засобів навчання, спрямованих на інтенсифікацію навчально-пізнавального процесу, підвищення творчого потенціалу і якості підготовки майбутніх фахівців.

Мотивація навчання студентів у вищих навчальних закладах (ВНЗ), на нашу думку, є одним із найважливіших факторів пізнавальної активності.

Термін „мотивація” тлумачиться в українському педагогічному словнику як система мотивів, або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки [3, с. 217].

Щодо мотивації навчання ряд авторів визначають її так:

- В.П. Беспалько розглядає поняття мотивації із генетичних позицій, згідно яких визначення мотивації стає інструментальним і є генетичним прагненням людини до самореалізації у відповідності з його вродженими здібностями до відповідних видів діяльності і наполегливістю у оволодінні нею на творчому рівні [0, с. 32];
- С.С. Занюк вважає, що мотивація – це сукупність спонукаючих чинників, що визначають активність особистості; до них відносяться мотиви, потреби, стимули, ситуативні фактори, що

детермінують поведінку людини. Оцінюючи вплив на активність діяльності людини чинників конкретної ситуації (ситуативних), він стверджує, що актуальна мотивація студента (в деякий конкретний проміжок часу) залежить не лише від його особистісних мотивів, але і від багатьох ситуаційних чинників – складності завдань, вимог викладача, впливу інших студентів, попереднього впливу інших людей тощо. Вчений акцентує увагу на тому, що мотивація – це сукупність всіх чинників (як особистісних, так і ситуативних), які спонукають людину до активності і визначають спрямованість її діяльності [4, с. 6].

Вивчення проблеми мотивації в сучасній психології пов'язане перш за все із загальнопсихологічною теорією діяльності О.М. Леонтьєва, з аналізом джерел активності людини, з пошуком відповіді на питання, що стимулює людину до діяльності, який мотив. Мотив – це внутрішня рушійна сила, що спонукає людину до діяльності [5, с. 78], спонукальна причина дій і вчинків людини [3, с. 217]. Розкриваючи психологічну суть вмотивованого відношення до діяльності, С.Л. Рубінштейн визначив мотив, „як свідоме спонукання, як джерело дії, що її спонукає; але, щоб стати таким, він повинен сам сформуватися”. Вчений далі відмічає, що „мотив формується в міру того, як людина враховує, зважає обставини, в яких вона знаходиться, і усвідомлює ціль, яка перед нею встає” [6, с. 467].

У період переходу до особистісно орієнтованої парадигми освіти майбутніх фахівців у ВНЗ пріоритет чітко залишається за учінням, що є самостійним особистісно значущим і при тому дуже дієвим джерелом пізнання та розвитку особистості. За П.Я. Гальперіном учіння є засвоєння знань на підставі діяльності, яка здійснюється суб'єктом. Згідно з його теорією поетапного формування розумових дій, процес засвоєння знань та дій проходить шість етапів: мотивацію, з'ясування орієнтованої основи дій, виконання дій у матеріальній або матеріалізованій формі, виконання дій у формі голосного мовлення, виконання дій за допомогою проговорення про себе, виконання дій у розумовій формі [2, с. 67].

Розробивши загальнотеоретичні положення концепції учіння, С.Л. Рубінштейн вважав, що метою учіння є підготовка до майбутньої самостійної трудової діяльності; основний засіб – засвоєння узагальнених результатів того, що створено попередньою працею людини. Вчений, акцентуючи свою увагу на пізнавальній активності у процесі учіння того, хто навчається, стверджував, що учіння є своєрідним видом діяльності, двостороннім процесом передачі та засвоєння знань, що здійснюється під керівництвом викладача і спрямований на розвиток творчих можливостей того, хто навчається [6, с. 495].

Навчальна мотивація, що включена у відповідну діяльність – учіння, психологами визначається як мотивація учіння. Великий вклад у дослідженні проблеми формування мотивації учіння у тих, хто навчається, внесли С.Л. Рубінштейн, О. М. Леонтьєв, А.К. Маркова, І.О. Зимня, Т.І. Левченко, О.Б. Орлов, Т.О. Матис, П.М. Якобсон та ін., а у вивченні проблеми мотивації навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається, з використанням комп'ютерних засобів навчання – В.П. Безпалько, Є.І. Машбиць та ін. Вчені розглядають мотивацію учіння як сукупність цілей, потреб і мотивів (пізнавальних та соціальних), тобто всіх мотиваційних чинників, що детермінують поведінку суб'єкта учіння, спонукають майбутнього фахівця до активної пізнавальної діяльності з засвоєнню знань, умінь і навичок з використанням методів, прийомів і засобів їх самостійного формування.

Мотивація учіння є частиною мотиваційної сфери майбутнього інженера, що формується і розвивається у процесі учіння у ВНТЗО. Активним в учінні є той студент, хто усвідомлює потребу в знаннях, у кого сформовані мотиви учіння, розвинуте вміння ставити цілі та прагнення досягати їх. Отже, мотивація учіння для майбутнього інженера, що детермінує його поведінку в процесі навчання ІМ у ВНЗ, – це система мотиваційних чинників, які спонукають його оволодіти способами пізнання, сформувані відповідний рівень комунікативної компетенції, свідомо відноситися до учіння, бути активним у пізнавальній та творчій діяльності в інформаційно-навчальному середовищі з метою досягнення певних професійно спрямованих навчально-виховних цілей. Тому головною умовою дієвості мотивації учіння є знаходження оптимального співвідношення між цілями учіння (бажаними і необхідними) та потребами майбутніх фахівців у процесі даної діяльності, що відповідають їх функціональним можливостям. Мотивація в даному випадку є процесом неперервного вибору і прийняття рішень.

У разі аналізу мотивації студентів ми брали до уваги з найбільш значимих мотиви навчання. У результаті відповідей студентів були отримані такі результати. Найбільш значимим

виявився мотив для навчання майбутніх інженерів англійського мовлення у ВТНЗО – „вивчаю англійську мову, щоб мати можливість кращого майбутнього працевлаштування”. На другому місці – „для спілкування на професійні теми”. На третьому місці – „для спілкування з друзями за кордоном”.

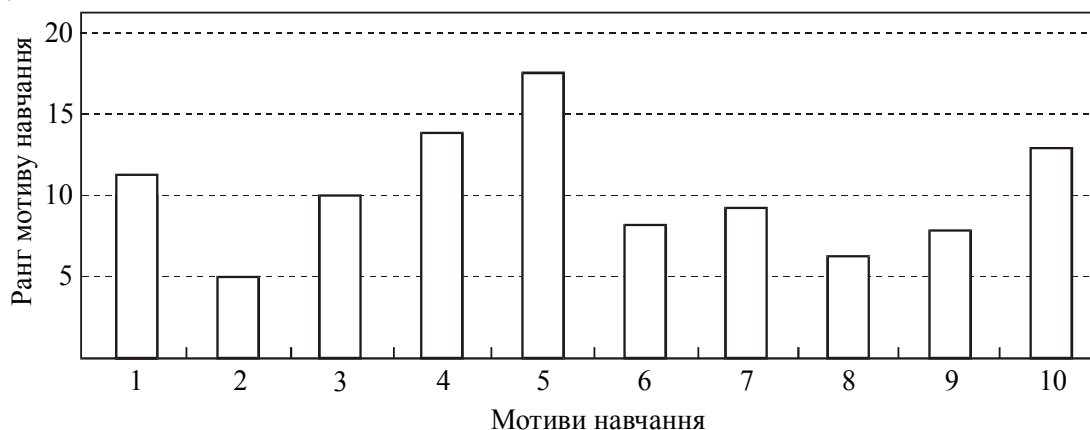

Рис.1.1. Діаграма розподілу мотивів навчання англійської мови

- 1) Вчусь для майбутнього ствердження у суспільстві.
- 2) Не замислювався, вчусь, аби вчитися.
- 3) Для кращої оцінки в дипломі.
- 4) Для спілкування на професійні теми.
- 5) Для кращого майбутнього працевлаштування.
- 6) Для самоосвіти.
- 7) Для реалізації моїх інтересів до культури, історії інших країн.
- 8) Вчусь, наслідуючи батьків.
- 9) Для того, щоб у майбутньому виїхати за кордон.
- 10) Для спілкування з друзями за кордоном.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Проведені нами дослідження з визначення мотиваційних чинників, що спонукають майбутніх інженерів до учіння у процесі навчання англійського мовлення у ВТНЗО показали, що великий відсоток студентів націлений на вивчення англійської мови з метою майбутнього працевлаштування (57 % студентів), але ж і достатньо високий відсоток студентів націлений на вивчення англійської мови для потреби у спілкуванні (43 % студентів), що спричиняє активність і успішність у навчально-пізнавальній діяльності.

Список використаної літератури

1. Безпалько В.П. Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия) / В.П. Безпалько. – М.: Издательство Московского психолого-социального института. – Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2002. – 352 с.
2. Гальперин П.Я. Основные результаты исследований по проблеме формирования умственных действий и понятий / П.Я. Гальперин. – М., 1965.
3. Гончаренко У.С. Український педагогічний словник / У.С. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
4. Занюк С.С. Психология мотивации / С.С. Занюк. – К.: Эльга-Н; Ника-Центр, 2001. – 352 с.
5. Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики / А.Н. Леонтьев. – 4-е изд. – М.: МГУ. – 1981. – 584 с.
6. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн // Серия «Мастера психологии». – СПб.: Питер, 2004. – 713 с.

Стаття надійшла до редакції 29.09.2012.

К. А. Маловичко. Психолого-лингвистические особенности обучения будущих инженеров английской речи в высших технических учебных заведениях

В статье речь идет о мотивации обучения как о важном факторе познавательной

активности будущих инженеров.

Ключевые слова: *мотивація обучения, учебно-познавательная деятельность, мотив, познавательная активность.*

K. Malovichko. Psychological and Linguistic Peculiarities of Teaching English Speech to Future Engineers in Universities.

The article deals with teaching motivation as an important factor of future engineers cognitive activity. The aim of the given article is to define the concept of 'motivation' in teaching English speech to future engineers taking into consideration their psychological and linguistic peculiarities. The definitions of 'cognitive activity' and 'educational activity', 'motivation' and "teaching motivation' are given.

Key words: *teaching motivation, educational and cognitive activity, motive, cognitive activity.*